Lutkovna gledališča v Pragi

Preden preidem k posameznim lutkovnim odrom v Pragi, hočem na kratko predstaviti pravega začetnika lutkovne umetnosti na Češkem — Mateja Kopeckega*, nazvanega patrijarha češkega lutkarstva.

Matej Kopecký (1762—1847) je legendarna in heroična osebnost češke lesene Talije. Njegovo ime je tesno zvezano s pojmom ljudskega lutkarstva, ki je zopet zvezano s pojmom češkega podeželja. Njegovo delo za lutkarstvo začenja l. 1811., ko mu je ogenj uničil vse premoženje. Lutkovna gledališča, predvsem potujoča, so prišla že zgodaj pred Kopeckim v Srednjo Evropo, torej tudi na Češko, iz Italije. Poleg njega je bilo dosti komedijantov, ki so po gostilnah in sejmih igrali mladim in starim, toda samo Kopecký je bil, iz čigar iger je odseval izraz dobe, ki je torej poznal svojo dobo in delal zanjo in za cilje celokupnega češkega naroda. To stavlja Kopeckega nad lutkarje-komedijante one dobe. Njegovo gledališče je budilo pri Čehih narodno zavest, ljubezen do svoje zemlje in svojega jezika. Seveda, gledano z današnjimi očmi, to niso bile umetnine, toda, kar je glavno — podan je bil temelj za razvoj češkega lutkarstva.

Praga ima okoli 50 lutkovnih gledališč. Lutkovno gledališče, najbolj ustrezajoče vsem zahtevam higiene in udobnosti, po splošni sodbi najmoderneje urejeno gledališče naše dobe je »Říše loutek (Kraljestvo lutk). Ustanovili so ga l. 1920. lutkarji amaterji. Dvorano so dobili na Letni, v precej oddaljenem koncu Prage. Odrska konstrukcija je bila lesena. Na Letni so igrali do l. 1928., ko jim je praška Osrednja biblioteka ponudila prostore v svoji palači. Tu so si uredili gledališče, ki dela čast lutkarstvu. Lega gledališča je suterena, vhod in izhod sta ločena, ker si ob nedeljah in praznikih sledijo predstave druga za drugo. S stopnišča se pride v nekako preddvorano, kjer sta garderoba in buffet. Poleg tega so še prostori za slikanje dekoracij, instalacijska dela, mizarstvo itd. Dvorana za občinstvo je visoka in zračna, ima centralno kurjavo in indirektno razsvetljavo. Ima 250 sedežev in stojišča. Odrska aparatura je edinstvena, zavzema namreč več prostora kot dvorana za občinstvo. Pozornica sama ima 4·60×1·20× 1·20. Oder je skonstruiran tako, da se pogreza, zato sta prav za prav dva odra, ki stojita drug na drugem. Med tem, ko se na enem odigrava dejanje, se na drugem že pripravlja scena za prihodnje dejanje. Za glavno sceno je še ena, manjša, ki ima namen povečati globino pozornice. Najmodernejša je tudi odrska razsvetljava. Na razpolago je 30 reostatov z intenziteto 10 tisoč V, več reflektorjev, projekcijskih aparatov, itd. Pod odrom je oddelek za orkester, ki ga ima vsako večje lutkovno gledališče. Na dolgem hodniku za odrom so postavljene jeklene omare, kjer je shranjenih nad 300 lutk in 1500 kostumov. Gledališko osebje tvori nad 50 amaterjev, ki delajo brezplačno, iz ljubezni do lutk.

Bil sem pri predstavi »Šipková Růžena« (Trnjulčica). Režiser je iz pravljice napravil pravo pravcato opereto z uverturo in baletom. Na odru se rabi samo električna razsvetljava, ki jo uporabljajo tudi na pr. za zmajeve oči in pod. Pri tem naj še omenim, da se Čehi ne bojijo stroškov, kadar gre za efekte. Dobro se še spominjam izvrstne imitacije bliska. Na kulisah se kažejo jasni sledovi modernega slikarstva, ki pa ne spada na lutkovni oder, ker kvari otroku čar resničnosti. »Říše loutek« igra tedensko štiri igre, od teh dve v nedeljo.

Urbančič Boris.

* Lutke, s katerimi je igral, se nahajajo v Narodnem muzeju v Pragi.

Kdor sedaj zaupa svoje prihranke domačemu denarnemu zavodu, pobija s tem brezposelnost in krizo, kajti nova posojila bodo dala velikemu številu brezposelnih dela, obenem pa zaslužka kmetovalcu, obrtniku, trgovcu in industriji.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica št. 3

Vam nudi za Vaše vloge 1. popolno varnost zaradi jamstva Mestne občine ljubljanske 2. ugodno obrestovanje in 3. na novo vložene vloge (po 1. l. 1933.) izplačuje na vsako zahtevo.

Vloge Din 420,000.000. Rezerve Din 12,000.000.

Vesele velikonočne praznike želi vsem čitateljem in sotrudnikom

uredništvo Učiteljskega tovariša

Splošne vesti

— **Konferenca sekcijskih predsednikov JUU v Beogradu.** Zaradi razmer v JUU po odgodeni izredni skupščini so se sestali 19. III. v Beogradu predsednik JUU tov. Đorđe Mirkov iz Novega Sada, predsednik sekcije JUU za dravsko banovino tov. Iv. Dimnik in predsednik sekcije za upravo Beograda, Zemuna in Pančeva tov. Blagoje Ostojić. Ugotovili so položaj in smernice za bodoče delo ter se sporazumeli glede sklicanja seje glavnega odbora JUU.

— **Zasedanje glavnega prosvetnega sveta.** 19. III. se je sestal v Beogradu na svoje zasedanje glavni prosvetni svet ministrstva prosvete, ki je zasedal do 27. t. m. Na svojih sejah je razpravljal o nostrifikacijah, o ekvivalencah šol in med drugim tudi o izpopolnitvi uredbe po čl. 7. U. Z. o učnih knjigah in programih. Iz dravske banovine se je zasedanja udeležil tov. Ivan Dimnik, predsednik JUU za dravsko banovino.

— **Prihodnja številka »Učiteljskega tovariša« izide v četrtek, dne 12. aprila t. l.**

— **Velikonočne počitnice** bodo trajale na narodnih šolah po odredbi ministrstva prosvete O. N. Br. 16.435 z dne 15. III. 1934. od vključenega 29. marca do vključenega 11. aprila 1934.

— **Zadruga »Dom učiteljic«** bo imela drugi redni občni zbor dne 5. aprila t. l. ob ½10. uri na II. deški osnovni šoli na Grabnu v Ljubljani.

— **V spomin in počastitev umrle tov. ge Ane Bercetove** mesto venca na njen prerani grob je darovalo učiteljstvo šole v Št. Janžu in na Kalu 160 Din skladu za brezposelne učiteljske abituriente.

— **Profesorski izpit** je opravil pred stalno izpitno komisijo za srednješolske profesorske izpite na ljubljanski univerzi g. **Repovš Ivan,** suplent glasbe na drž. učiteljski šoli v Ljubljani. Naš bivši tovariš je torej prvi izmed učiteljskih vrst, ki je po dovršitvi ljubljanskega konservatorija in položenem državnem izpitu iz glasbe, opravil profesorski izpit na tukajšnji univerzi. Čestitamo!

— **Poročila sta se** v torek 20 t. m. tov. **Tit Grčar,** šolski upravitelj na Barju v Ljubljani in tovarišica **Ela Čampa,** učiteljica v Podzemlju. Iskreno čestitamo!

— **Stalež šolstva in učiteljstva dravske banovine — 1934** po novejšem stanju s podrobnimi krajevnimi podatki, podatki osebja in krajevnih kulturnih ustanov, ki ga založi Ban. zaloga šol. knjig v Ljubljani, je v tisku. Ker so podatki zanimivi kakor za upraviteljstva vseh šol, sreska društva, tako tudi za posameznike, priporočamo vsem nabavo te knjige. — Kakor doznavamo, bo knjiga v prednaročilu znatno ceneja. Ker je naklada omejena, požurite se z naročili, ki jih sprejema založnica.

— **Društvo upok. učiteljstva za dravsko banovino** ima svoj redni letni občni zbor v četrtek, 5. aprila ob 15. uri pri »Novem svetu« v Ljubljani z običajnim dnevnim redom. Za primer nezadostnega števila članstva, se vrši pol ure kasneje občni zbor isto tam pri vsakem številu.

Ob tej priliki se vabijo tovariši(ce), ki so že v pokoju, ali ki bodo v kratkem stopili v pokoj, da pristopijo v naše društvo, ki ima slično nalogo kakor Uč. samopomoč. Po smrti člana dobe njega dediči takoj izplačano posmrtnino tolikokrat po 6 Din, kolikor znaša število članstva.

Po prvem letu upokojitve je plačati z vso pristopnino 21 Din, v čemer so zapopadeni vsi stroški. Potem se plača za vsak smrtni primer 6 Din in 1 Din za poštne ter letno 5 Din za upravne stroške. Plačujeta se najmanj dva smrtna slučaja skupaj, da se s tem prihrani članom na stroških in tudi na delu.

Tovariši(ce), ne zamudite prilike in s tem povečajte dediščino, ki ste že člani Uč. samopomoči, svojim dedičem še s tem zneskom. S tem zmanjšate tudi še toliko bolj njih skrbi po svoji smrti. Društvo šteje ob času 350 članov in ima rez. zaklada 36.000 Din. Tudi nudi društvo svojim članom ob smrti še druge bonitete.

— **Opozorilo vsem drž. upokojencem (-kam) dravske banovine.** Po predpisih morajo vsi državni upokojenci in upokojenke, ki prejemajo draginjske doklade, predložiti prijave na predpisanih formularjih. **Termin je do 10. aprila.** Take predpisane obrazce s potrebnimi navodili je založilo **Društvo državnih upokojencev-enk v Ljubljani** in jih oddaja po 1 Din za komad. Te obrazce prodajajo razne trafike v vseh večjih podeželskih krajih. (Imena so objavljena v »Našem Glasu« št. 5 z dne 1. marca 1934.). Društvo se je obrnilo na vse glavne tobačne zaloge oz. trafike v krajih sedežev sreskih sodišč in tudi v drugih podeželskih centrih, zaradi zaloge prijav. Ni krivda društva, če ni bilo povsod odmeva. **V lastnem interesu naj zainteresirajo v vseh krajih upokojenci kakega lastnika trafike, da naroči v razprodajo prijave.** Če to ni mogoče, naj naroči eden ali drugi od upokojencev za vse ostale dotičnega kraja zadostno število prijav. S tem bodo prihranjeni stroški poštnine za posamezne naročbe. Za take skupne naročbe (najmanj 20 komadov) dobi naročnik 25% provizijo. Državni upokojenci se opozarjajo, da se naj ne obračajo za prijave na finančno direkcijo, **ki nima teh prijav v zalogi.** Če jih ne dobe v trafikah, naj jih naroče pri društvu v Ljubljani (Miklošičeva cesta 22, Delavska zbornica). Prijavam je priložiti poročne in krstne liste glede rodbinskih članov, za katere je upokojenec deležen rodbinskih doklad le v slučajih, če niso bile te priloge predložene že v prejšnjih terminih, torej v vseh novih slučajih. Zaradi pravilne izpolnitve prijav naj vsak pazno prečita vsa navodila in opombe na obeh straneh obrazca.

— **Učiteljski dom v Ljubljani** ima svoj redni občni zbor dne 8. aprila 1934. v Ljubljani. Začetek ob 8.30. Vsem zadružnikom je načelstvo poslalo tiskano vabilo z računskim zaključkom. Zadružniki, odzovite se v obilnem številu! Zbor se vrši v prostorih sekcije JUU.

ZBOROVANJE DRUŠTVA DRŽAVNIH IN BANOVINSKIH USLUŽBENCEV DRAV. BANOVINE.

Podporno društvo državnih in banovinskih uslužbencev dravske banovine je polagalo v nedeljo 4. t. m. v beli dvorani hotela »Union« v Ljubljani na četrtem rednem občnem zboru obračun svojega delovanja ter ponovno dokazalo, da je prepotrebna ustanova, ki pomaga svojemu bližnjemu v največji sili, stiski in potrebi. Dosedanji društveni razvoj je jasno pokazal, da je njegova osnova, ki temelji v načelu vzajemnosti, čvrsta in zdrava. Po kratkem pozdravnem nagovoru predsednika g. **Dolžana Janka** je poročal tajnik g. **Markič Viktor** o delu vseh odsekov, zlasti izčrpno o odseku pogrebnega in bolniškega sklada. V prvem je 1295 rednih in izrednih (otroci) članov, v drugem pa 917 članov. Odbor je izposloval znižanje zdravniških taks in honorarjev ter prav tako dosegel višji popust pri dobavi zdravil, izvzemši specialitet. Društvo je po tov. predsedniku v več primerih uspešno posredovalo pri kr. banski upravi za znižanje oskrbnin bolnih članov v zdravilišču na Golniku, izposlovalo brezplačna obsevanja članov v bolnicah, podeljevalo v svojih odborovih sejah, ki jih je imelo 17, v smislu pravilnika bolniškega sklada na prošnjo mnogim članim in članicam podpore v svrho zdravljenja, porodniške podpore ter podpore za specialno zdravljenje. Tudi je priskočilo mnogim članom na pomoč z dajanjem posojil. Tudi odsek za zobozdravniška dela, ki se je v preteklem poslovnem letu osnoval v okviru bolniškega sklada, bo predvidoma ugodno razvil in razširil svoje poslovanje. Zdravniške in lekarniške nakaznice je izdajalo članstvu društvo v svoji pisarni v Ljubljani, Križevniška ulica 5/II, ter društveni poverjeniki, ki so požrtvovalno in v cilju medsebojne pomoči delovali v vseh večjih krajih dravske banovine.

Sledilo je poročilo blagajnika g. **Bischofa Viktorja,** ki je jasno prikazal razveseljivo fi-

Anketa o mladinskem tisku

Pedagog in pisatelj g. **Gustav Šilih** iz Maribora piše:

Zdi se mi, da vprašanje ni dovolj točno postavljeno. Ali se naj »Naš rod« zamenja z novim »časopisom« radi boljše izrabe pri pouku, s čimer bi postala tudi dosedanja čitanka nepotrebna, ali pa se naj spremeni le dosedanja struktura mladinskega lista ter bi ta kakor doslej »Naš rod«, predvsem služil otrokovemu domačemu čtivu (ki je mimogrede mnogo važnejše od šolskega)?

V prvem slučaju bi s časopisom prišli iz dežja pod kap. Ne nameravam zagovarjati čitank, toda priznati je treba, da je sestavljalec čitanke napram uredniku »časopisa« toliko na boljšem, ker more razpolagati morda z manj aktualnimi, zato pa v jezikovnem, literarno-estetskem in stvarnem pogledu mnogo dovršenejšimi teksti. Razen tega je večje vpoštevanje načela življenjske bližine v »časopisu« le navidezno, ker slično čitanki ne poteka iz pristnega življenja, marveč je samo prirejen za deco, je le neka bolj ali manj posrečena kopija pravega časopisa. In še glavni ugovor: čitanke že s svojo porazdelitvijo vendarle v neki meri ustrezajo specifičnim potrebam poedinih razvojnih stopenj, kolikor prihajajo v poštev za šolsko deco, tudi se more sestavljalec ogledati po dobrih tujih vzorih, dočim je šolski, proti dnevnim aktualnostim usmerjeni »časopis« mnogo na slabšem, bodisi glede kakovosti prispevkov, bodisi glede njih uporabe za poedine razvojne stopnje. Pri tem pa se niti ne dotikam fundamentalnega vprašanja urednikove mladinoslovne izobrazbe, s katero tak časopis stoji in pade. Ali bi se med nami našel primeren človek, je vsaj zelo problematično.

Sicer pa je otrokovo šolsko (ne domače!) čtivo možno reformirati tudi drugače! Mesto bolj ali manj priložnostnih prispevkov »časopisa«, katerih vrednost iz umljivih razlogov ne bo mogla biti na zaželeni višini (a za otroka je po znanem izreku najboljše komaj dovolj dobro!) dajmo naši deci poedine zaokrožene enote iz slovenske književnosti v obliki razrednega čtiva (drobni sešitki v vezani in nevezani besedi, izbrani strogo po mladinoslovnih vidikih, ki jih hrani šola ter jih dobe otroci v roko šele pri čitanju, tako da ne manjka za prebujenje interesa važni moment iznenadenja)! Edino na ta način prekinemo že enkrat s čtivom v obliki porcij in odlomkov, kakor jih nudijo vse dosedanje čitanke in (kakor dokazuje poskusna številka) tudi novi »časopis«. Obstajajo pa še druge možnosti, da premagamo mizerijo čitank. Literarno nadarjen učitelj bo kar sam v skupnem produktivnem delu z deco ustvaril za svoj razred naprimernejšo čitanko. Uspelih poskusov ne manjka! Ali pa pokličimo v življenje »čitalne pole« po vzgledu nemškega založništva Beltz v Langensalzi. Ta način je poceni, druži vrline prej omenjenega razrednega čtiva z vrlinami čitanke ter omogoča otroku, da si sčasoma zbere vse prispevke v lični knjigi. Kako naj bi se izvršilo delo v podrobnostih, bi bilo treba na drugem mestu in ob drugi priliki povedati obširneje. Važno je predvsem, da se lotijo dela mladinoslovno in estetski korenito naobraženi ljudje v zvezi z najodličnejšimi šolskimi praktiki.

V drugem primeru je odgovor enostavnejši. Ako je »Naš rod« zares »preliteraren« ter nudi premalo gradiva iz resničnega, otroka obdajajočega stvarnega sveta, ni treba ustanavljati novega lista, marveč naj se obstoječi, dobro vpeljani list primerno razširi in preuredi. Načeloma še nekaj! Pustimo otroku njegov list, ki naj poleg čiste beletristike prinaša tudi poučne sestavke, toda v literarni obliki po načelu: od najboljšega najboljše! Svetovno mladinsko slovstvo nudi dovolj naravnost klasičnih primerov, kako je treba pisati spise te vrste. (Selma Lagerlöff, S. Thompson, Sonnleiter in mnogi drugi!) Tako bo sedanji »Naš rod« popolnoma ustrezal otroškim potrebam. Svoj list pa naj čita učenec sam brez učiteljevega vmešavanja. Kadar pa gre za neki aktualni dogodek, pri katerem bi učitelj zares rabil novine, naj prinese s seboj pravi časopis. Zakaj bi tu pomišljali, ko vemo, da deca mnogokje novine prebira doma? Razen tega smo s pravim časopisom življenju bližji, kakor z njega kopijo, šolskim časopisom.

Gustav Šilih.

Strokovna učiteljica **A. Vodetova** piše:

Načelno gotovo ne moremo odklanjati dobrega šolskega lista. Toda s praktičnega vidika se za danes lahko reče, da je skoro nemogoč, in sicer iz materialnih in duhovnih razlogov. To je bolj ali manj dokazala že poskusna številka »Mlade Jugoslavije«. Par številk češkega šolskega lista, ki sem jih imela priliko videti, pa se mi vidi še slabših.

1. List bi moral nadomeščati sedanje šolsko čtivo, torej bi moral odgovarjati starostni stopnji, zato bi moral izhajati najmanj v treh izvodih z odgovarjajočo snovjo.

2. Moral bi biti po zgledu dnevnega časopisja pester in aktualen, da ne bi serviral otrokom čez 14 dni tistih novic, ki so jih že davno slišali doma iz dnevnikov, samo morebiti manj izmaličene, oziroma »prikrojene«. Torej bi moral biti vsaj tednik.

Tem zahtevam je pa danes vsled denarne stiske, ki tare skoro vse starše naših otrok, nemogoče ustreči.

3. Nič manj važna zadeva je pa način, oblika podajanja vse te aktualne snovi. Naša napaka je, da imamo otroke pogosto za bolj otročje kot so v resnici. Malo je ljudi, ki pogodijo v občevanju z otroki pravi ton. Poglavitna je pa smer: ali idealistična ali realistična? Realistična smer bi bolj kot kdaj prej odgovarjala duhu časa, a tudi otroški duševnosti in namenu lista, ki naj bo **vzgoja za življenje.** Toda presentimentalni pedagogi se bodo borili proti njej z vsemi silami in tako bo treba ustvariti v najboljšem primeru kompromis ter pričeti sistematično delo za zmedo v otroških glavah, s katero se naša mladina danes itak dovolj težko bori.

Sploh pa današnji čas s svojimi tendencami daje slabo podlago za vsako, tudi za pravo nacionalno vzgojo.

A. Vode.

Mnenje pisatelja g. **Angela Cerkvenika:**

Glede na predlagano zamenjavo »Našega roda« z »Mlado Jugoslavijo« mislim naslednje:

1. Če bi bilo od mene odvisno, bi bil odločno proti tej zamenjavi;

2. Razlogi:

»Mlada Jugoslavija« hoče biti — vsaj tendenca 1. štev. to kaže! — novičarska (žurnalistična). List, ki bi izhajal samo dvakrat mesečno, ne bi prav v nobenem pogledu mogel ustrezati temu namenu. — Naposled pa bi bil takšen list tudi v primeru, če bi izhajal celo dvakrat tedensko, nepotreben, ker pride v roke slovenskega ljudstva dnevno okrog 50.000 izvodov dnevnikov. Otroci zvedo zatorej neposredno ali posredno iz časopisov vse novice, ki jih zanimajo in tudi takšne, ki bi bilo bolje, da bi jih ne zvedeli. Izključeno pa je, da bi kakršenkoli mladinski list utegnil v tem pogledu izpodriniti dnevno časopisje! Opozoril bi tudi na radio-novice, ki jih posluša veliko število radio-abonentov in — komarjev! (Saj je detektor tako poceni!)

nančno stanje društva. Vkljub velikim izdatkom preteklega poslovnega leta za zdravila in zdravnike v znesku 91.995 Din, za podpore v znesku 7.715 Din, za posmrtnine v znesku 35.584 Din znaša čisti prebitek društva (vseh odsekov skupaj) v enem letu 105.314 Din. Skupna društvena imovina od ustanovitve pa znaša 352.348 Din.

Ko je bila dosedanjemu odboru na predlog revizorja g. **Česnika Mirka** soglasno podeljena razrešnica z zahvalo, so sledile dopolnilne volitve dveh članov odbora, dveh namestnikov in dveh pregledovalcev računov. V odbor sta bila izvoljena dosedanja odbornika gg. **Hočevar Josip** in **Poje Janez**, kot namestnika gg. **Kokot Ferdinand** in **Rotar Stanko** ter kot pregledovalca računov gg. **Česnik Mirko** in **Zajc Albin.**

V nadaljnji debati je občni zbor sklenil, da more pristopiti k društvu do 31. maja letos vsak državni in banovinski uslužbenec ter njihovi svojci z znižano, enkratno pristopnino, ki znaša 40 Din. Pristop je v smislu društvenih pravil za sedaj mogoč le osebam, ki niso prekoračile 45. leta starosti. Vendar je prejel društveni odbor na občnem zboru polnomočje, da po dobljenih smernicah izdela osnutek dodatka k členu 7., 8., 9. in 12. društvenih pravil, izvede kalkulacijo in ustvari možnost pristopa v društvo tudi osebam v starosti preko 45 let ter nato skliče izredni občni zbor, ki bo o tem končnoveljavno ukrepal.

V nadi, da bo postalo društvo v doglednem času pribežališče slehernega državnega in banovinskega uslužbenca dravske banovine, ker je le v slogi rešitev in v skupnosti moč in sila, je g. predsednik zaključil lepo uspeli občni zbor.

»Proteus« — št. 5.

Izšla je že 5. številka »Proteusa«, ilustriranega časopisa za poljudno prirodoznanstvo, ki je vsebinsko zopet izredno bogat in zanimiv, tako, da ga lahko v tem oziru primerjamo s sličnimi inozemskimi časopisi. Zelo razveseljivo je dejstvo, da tudi med našim učiteljstvom vlada živahno zanimanje za ta edinstveni slovenski prirodoznanstveni časopis, ki je v resnici vreden in zasluži vso našo pozornost in priznanje. Kdor še ni nanj naročen, naj stori to čimprej, ker se bo z marsikaterim člankom lahko okoristil in pripovedoval v šoli. Naš najboljši poznavalec in raziskovalec podzemnih jam tov. **Michler Ivan** je prispeval lep in zanimiv članek »Križna jama«, katere vhod leži na severozapadnem pobočju Križne gore pri Ložu. Križna jama je znamenita po svoji lepoti in veličini, še bolj pa po ogromnih množinah kosti jamskega medveda. »Zakladi Kranjske« je članek, iz katerega zvemo, da je bila prekrasna in ogromna meklenburška zbirka **naših** prehistoričnih najdb na Vačah, Sv. Magdaleni, Vinici in Št. Vidu pri Stični, prodana na javni dražbi v New Jorku. V katalogu, ki ga je sestavilo in zanj prispevalo svoje članke sedem učenjakov za dražbo meklenburške zbirke, ni zapisano ime našega naroda, Ing. **Ciril Pirc** opisuje eno izmed največjih zvezd, orjaka med zvezdami na nebu, rdečo »Betelgeuze« iz lesketajočega Orion-ovega ozvezdja, njeno oddaljenost od zemlje, njen premer in prostornino, ki je 90milijonkrat večja od solnčne prostornine. 280 let bi potreboval svetlobni žarek, ki preteče 300.000 km na sekundo, da dospe od Betelgeuze na zemljo.

Poučno in zanimivo biološko-fiziološko črtico »Spanje, otrplost in mirovanje živali pozimi« je prevedla P. Gnezda.

Poleg običajnih novosti najdemo med drobnimi vestmi zelo zanimiv članek »Umazano morje«, pojav, ki ga često vidimo v gornjem Jadranu. Po običajnem opisu neba sledi obširen odgovor na vprašanje 4. in za zaključek nas preseneti vprašanje 5., ki bo zagonetna uganka tudi onim, ki so dobri poznavalci ptičev.

Stana Perko.

Osebne zadeve

—i **Namestitev učiteljskih abiturientov.** S kraljevim ukazom so na predlog prosvetnega ministra imenovani za učitelje naslednji abiturienti: **Ivan Andolšek** pri Sv. Jakobu ob Savi, **Tatjana Novak** v Martjancih, **Marjan Binter** v Grosupljem, **Ivan Pepelnjak** v Novi cerkvi, **Alojzij Senekovič** pri Sv. Jerneju nad Muto, **Karl Slabe** v Globokem, **Gvidon Stres** v Lokovcu (srez Dravograd), **Ivan Serajnik** na Sladkem vrhu, **Vilibald Kolar** pri Sv. Treh kraljih (srez Dravograd) in **Ivan Lampič** v Poljanah.

—i **Napredovali so učitelji(ce) v V. skupino: Demšar** Ivan in **Kocjančič** Ivan iz Ljubljane, **Bezlaj** Marija iz Loč, **Žolnir** Oskar iz Maribora. — **V VI. skupino: Martelanc** Just iz Črnomlja, **Golmajer** Franja iz Brežic, **Klemenčič** Alojzij iz Tomišlja, **Košca** Ana od Sv. Petra pri Ljubljani, **Kirar** Josipina iz Studencev, **Jerše** Štefanija iz Ptuja, **Culot** Ivan iz Toplic pri Zagorju, **Razpotnik** Albin iz Semiča, **Kasjak** Pavla od Sv. Lovrenca, **Šušteršič** Terezija iz Starega trga, **Zagažen** Ivan iz Sv. Jerneja, **Mihelič** Ivana iz Preske. — **V VII. skupino: Schrott** Marija iz Jesenic, **Paulik** Ivan iz Gor. Petrovcev, **Pevec** Marija iz Trebije, **Žagar** Stanislav iz Dobrave pri Kropi, **Fanton** Anka iz Jezerskega, **Stasič** Zora iz Maribora, **Habič** Justina iz Štor, **Knapič** Janko iz Kapel, **Knapič** Viktor iz Žalca, **Grubelnik** Marija iz Črenšovcev, **Skoupil** Helena iz Kočevja, **Hiršman** Vida iz Srednje vasi, **Golob** Josip od Sv. Trojice v Sl. gor., **Hribovšek** Vida iz Motnika, **Seme** Marija iz Jurkloštra, **Stupan** Milica iz Maribora. — **V VIII. skupino: Gruden** Franc iz Planine pri Sevnici (Šm). — **V IX. skupino: Jesih** Danica iz Trebelnega (Krš), **Kleč** Antonija iz Pilštanja, **Skalamera** Neda iz Brige, **Deutschman** Herman iz Ljubečne, **Mesarič** Andrej iz Sv. Petra, **Blejec** Julijana iz Št. Ruperta, **Šenkal** Magda iz Sv. Florijana, **Trampuž** Ilijca iz Henine, **Laznička** Anton iz Kramarovcev. — **V X. skupino: Trusnovič** Antonija zabav. iz Ljubljane, **Švajger** Andrejana, zabav. iz Novega mesta.

Učiteljski pravnik

NOVA UREDITEV PLAČEVANJA ŠOLNINE

Finančni odbor Narodne skupščine je sprejel naslednjo stilizacijo amandmana finančnega ministra glede plačevanja šolnin.

Za obiskovanje vseh državnih šol se na račun šolnine plača (v Din):

kdor plača let. neposr. davkov	III. skup.	II. skup.	I. skup.
nad 300 do 1000	100	150	200
1000 do 3000	150	200	250
3000 do 5000	200	250	300
5000 do 10.000	300	400	500
10.000 do 20.000	500	600	700
20.000 do 50.000	800	900	1000
nad 50.000	1300	1400	1500

Kot osnova za plačevanje šolnine služi skupna vsota vseh neposrednih davkov, ki jih plačajo starši in učenci. Če je davčni obveznik osvobojen kakega davka (davčne oblike), se določi davek po členu 3. zakona o neposrednih davkih.

Šolnina se plača na vseučiliščih, gospodarsko komercijalnih visokih šolah, višji pedagoški šoli in njim enakih zavodih, in sicer za vsak semester po I. skupini. Na srednjih šolah: za nižje razrede po III. skupini, za V. in VI. razred po II. skupini, za 7. in 8. razred po I. skupini; na učiteljiščih, srednjih tehniških, višjih obrtnih ženskih šolah, trgovskih in pomorskih akademijah, bogoslovjih, železniško-prometnih šolah, na šolah za dojilje v prvem letu po III., v drugem letu po II., v nadaljnjih letih pa po I. skupini. Če traja na teh šolah pouk le dve leti, se plača v prvem letu po II., v drugem letu po I. skupini. Na trgovskih šolah se plača šolnina po II., na babiških šolah po III. skupini.

Na meščanskih, strokovno-obrtnih šolah (moške obrtne, ženske strokovne in ženske nižje obrtne in nadaljevalne šole) in gozdarskih šolah znaša šolnina polovico zneska po III. skupini.

Za učence, katerih starši imajo več otrok v šolah, se plača za prvega otroka polna, za ostale otroke polovična šolnina.

Privatni učenci morajo pred polaganjem izpita plačati trikratno šolnino za dotično šolsko leto po določilih te tarifne številke.

Šolnine ne plačajo učenci osnovnih šol, vojnih akademij, specialnih, srednjih in nižjih kmetijskih šol, rudarskih šol in splošnih obrtno-trgovskih šol, dalje državni gojenci in učenci, katerih starši plačajo skupno z njimi na leto manj kot 300 Din neposrednega davka.

Podrobnejše odredbe bo določil finančni minister v sporazumu s prosvetnim ministrom v posebnem pravilniku.

Naša gospodarska organizacija

FOND ZA UPOKOJENCE.

V času, ko se vedno govori o brezposelnih in o merah, ki bi se morale podvzeti, da bi se brezposelnost saj nekoliko omilila, smo si vedno edini, da bi morali vsi tisti tovariši, ki so odslužili 35 let, iti v pokoj. Vidimo pa, da tovariši kaj neradi zaprosijo za upokojitev. Nehote se vpraša, zakaj je tako. Med mnogimi vzroki je gotovo glavni vzrok strah pred upokojitvijo. Predvsem se zahteva nebroj dokumentov, zdravniških izpričeval i. dr. Kakor hitro pa je kdo upokojen, mora pogostokrat čakati mesece in mesece, da se mu nakaže pokojnina, dočim se jim redni prejemki ustavijo. Tako je navadno nagrajen tovariš, ki je 35 let in še več delal za narod. Tega pa se vsak boji, zato rajši dela, dokler more.

Temu zlu je potreba odpomoči. Vidimo, da so vsa prizadevanja, da bi se upokojencem avtomatično prenakazovala pokojnina, brezuspešna, zato je potrebna tudi tukaj samopomoč. Na zborovanju mariborskega mestnega učiteljskega društva se je o tem razpravljalo. Zdi se mi potrebno, da učiteljstvo razpravlja o zadevi, ker je aktualna.

Pri kakem kreditnem zavodu državnih nameščencev naj bi se utanovil fond za upokojence. Vsak upokojenec, bi prejemal iz tega fonda posojilo saj v višini 75% njegove bodoče pokojnine do časa, ko se mu pokojnina nakaže. Za to posojilo pa zastavi svojo pokojnino, to se pravi, zavod dobi posojilo vrnjeno, kakor hitro država nakaže upokojencu pokojnino. Obresti bi morale biti zelo nizke, v nobenem slučaju ne preko 5%.

Ako to ne bi bilo mogoče za vse državne uradnike, bi lahko učiteljstvo to izvedlo za svoje članstvo ali potom sedaj obstoječih zadrug (Hranilnice in posojilnice učiteljskega konvikta v Ljubljani ali pa Učiteljske gospodarske zadruge v Celju). Vem pa, da niti ena niti druga zadruga nima momentano toliko denarja, da bi lahko začela dajati posojila na račun pokojnin. Dalo bi se odpomoči na ta način, da bi vsak tovariš ali tovarišica že par let, saj 4—5 let, pred upokoijtvijo mislil na to in bi v ta namen nalagal v ta ali oni zavod mesečno primerne zneske. Tako bi si vsak sam prihranil nekaj denarja za čase najhujše sile. Ako pa bi mu to ne zadostovalo, kar si prihrani, pa bi imel še pravico do posojila, ki bi ga odplačal, kakor sem v prejšnjem odstavku omenil.

Je še tretja možnost.

Osnuje naj se učiteljski denarni zavod na široki bazi, ki bi skušal spraviti vse učiteljske prihranke, ki so raztreseni po najrazličnejših vaških posojilnicah in po hranilnicah v učiteljsko hranilnico. Mogoče bo kdo zmajal z glavo in dvomil v uspehe. Prepričan sem pa, da bi stvar šla; potrebno je le gospodarsko veščih ljudi, katerim se lahko zaupa. Ako imajo učiteljske organizacije v drugih državah celo svoje banke, mislim, bi mi lahko imeli saj eno močno posojilnico in hranilnico. — Ta zavod bi moral poleg mnogih drugih nalog prevzeti tudi to akcijo.

Da so proti tem predlogom tudi pomisleki, ne dvomim. Tako n. pr. da zakon natančno določa, v kolikem času se mora pokojnina nakazati itd. Izkušnje pa nas učijo, da so v vsakem slučaju samopomoči še najboljše. Tako bo tudi v tem slučaju.

C. H.

—g **Zadružnikom Učiteljske samopomoči.** V teh dneh ste prejeli položnice za nakazilo prispevkov. V marcu so umrli 4 zadružniki in to: 319. **Čokl Ignacij** — Sv. Marjeta, 320. **Šošteršič Aleš** — Trdkovci, 321. **Berce Ana** — Št. Janž, 322. **Sorčan Ivan** — Hrastnik. Zadružna uprava je izplačala svojcem čez 50.000 Din na posmrtninah. Zato prosi uprava US, da nakažejo samci 21 Din, poročeni pari pa 41 Din. Podpornega sklada redno plačujočim članom ta mesec nismo prišteli. V aprilu bomo predpisali zadnji obrok. Zadružnike, ki so s plačevanjem prispevkov za smrtne primere in za podporni sklad zaostali, prosimo, naj jih nemudoma poravnajo, sicer je redno izplačevanje posmrtnin nemogoče.

Uprava US.

Šolski radio

—r **XXV. teden.** Prva šolska radio ura po Veliki noči bo v petek dne 13. aprila. Predaval bo g. Ferdo Lupša »Lepota planjav v Zadnji Indiji«.

O DIFERENCIACIJI PRENOSOV ŠOLSKEGA RADIA.

Jasno in neizpodbitno je, da je šolski radio ustanova, ki je danes ne more nadomestiti nobena druga ustanova. Šolski radio nam nudi toliko in tako raznolike snovi za pouk in vzgojo, da bi brez njega občutili v šoli že sedaj kar občutno vrzel. Še občutneje pa bomo občutili pomanjkanje radia, ko se bo uresničila misel in želja mnogih, da bi bile oddaje diferencirane po učnih stopnjah. S to mislijo se je bavil naš odsek za šolski radio že od vsega početka svojega delovanja.

Kdor je že od prvih početkov malo pazneje spremljal delo in programe šolskega radia, je že prvo leto opazil, da so bila predavanja razdeljena na 3 skupine. Naslovi predavanj v »Učit. tov.« so bili opremljeni s številkami I—III. Te številke so označevale stopnjo, ki ji je oddaja namenjena. Letos, deloma pa že lani, je to označevanje odpadlo. Mesto tega smo dobili podrobnejšo razporedbo, ki bi po njej predavatelj razvijal svoje misli. Iz razporedbe bi mogel tudi vsak učitelj spoznati in presoditi, ali je napovedana oddaja primerna za učno stopnjo njegove dece ali ne. Seveda je tako presojanje dostikrat zelo varljivo. Predavanje more navsezadnje vendarle nuditi nekaj drugega, kot je ta ali oni pričakoval.

Zato bi bilo treba še druge diferenciacije!

Snov, ki naj jo obdela posamezen razred v vsakem šolskem letu, je določena po raznih učnih načrtih. Snov predhodnega razreda se prepleta s snovjo naslednjega leta, tako da vselej navezujemo novo na že znano. To radi tega, ker otroci nižje učne stopnje še niso zmožni sprejeti in osvojiti vsega, kar bi se dalo o dotični snovi povedati. **Snov mora biti posamezni učni stopnji primerna.** Vidi se mi, da mora pri radijskih oddajah veljati isto načelo.

Večkrat se mi pripeti to-le. Razred pripravim na predavanje s primernim uvodom in razjašnjevanjem po razporedbi. Otrokom povem, da bomo najbrže slišali to in to. Razred

---

Nekateri članki, ki so izšli v »M. J«, se v ničemer ne razlikujejo od člankov, ki izhajajo v »Našem rodu«; ne vem, zakaj ne bi izhajali v »N. R.«, ki ima mnogo primernejšo obliko (obliko knjige!).

Sploh pa je prav spričo novičarskega vpliva dnevnega časopisja nujno potreben literarno usmerjen mladinski list, kakršen je »N. R.«, ki z umerjeno in estetsko tendenco blagodejno vpliva na razvoj in rast mladih značajev.

Pesnik **Božo Vodušek** pravi:

Revija proti časopisu, literatura proti reportaži sta si kakor kultura proti civilizaciji. Kultura je produkt in hrana praktično desinteresiranega, civilizacija pa praktično interesiranega človeka. Narod, ki hoče ohraniti svojo kulturno tradicijo, se bo ustavljal sili civilizacije, ki vse mehanizira in nivelizira. Če vnašamo civilizacijo v dušo otroka, ki je v primeri z odraslim mnogo primitivnejši in po svoji naturi ni zgolj praktično interesiran, mu delamo s tem silo in zamorimo v njem vsako možnost kasnejšega razvoja kulture. Zato bi bilo želeti, da ostane pri mesečniku »Naš rod« in da se ne nadomešča s časopisom. Ker pa kultura ne pomeni odmaknjenosti sodobnim problemom, naj bi jim dajal tudi »Naš rod« čim več prostora, vendar v taki obdelavi in obliki, ki ustrezata reviji.

Božo Vodušek.

Eden naših najboljših pisateljev, **dr. I. Pregelj**, piše:

1. Sodim, naj se ohrani **»Naš rod«** v književni obliki, ker ima kot tak **književniško vrednost**, česar bi v obliki časopisne **»Mlade Jugoslavije«** ne imel več. Sem pa uverjen, da bi bil naslov »Mlada Jugoslavija« boljši, ko »Naš rod«.

2. Tudi časopis »Ml. Jug.« je zelo simpatičen! Ali ne bi šlo izdajati tudi publikacije v tej obliki? Recimo za naraščaj »Naš rod«, za bolj dorastle pa »Mlado Jugoslavijo«?

Razstava otroških risb

(18.—19. marca.)

Obširna risalnica na ljubljanskem učiteljišču je bila predzadnjo nedeljo in na Jožefovo nekam podobna Jakopičevemu paviljonu. Ljubljansko društvo »šola in dom« je razstavilo okrog 500 risb, ki jih je s svinčnikom in z barvniki izvršil mali Marjan Ozvald, ki hodi zdaj v 1. razred vadnice. Razstavljene risbe je napravil med 3. in 7. letom svojega življenja in sicer povsem samoniklo. Med drugim smo videli tudi 1 »platno« in 1 »akvarel«, ki je mali slikar nanj posebno ponosen.

Risbe so bile razvrščene po motivih in genetično. Vsaka motivna skupina (bilo jih je 16: železniški stroji in vlaki — do 100 risb —, avtomobili, aeroplani, elektična železnica, ladje in parniki, ognjegasci, pajaci in karikature, konji, druge živali, »portreti« — med njimi avtoportret« — cerkve in hiše, Miklavž in krampus, Madona, Jezušček in svetniki, Križani — 5 slik —, jaslice, »razno« je bila razvrščena tako, da so obiskovalci lahko zasledovali risarčkov razvoj. In to je bil glavni namen razstave. Saj ni šlo za to, da bi se dognalo, ali ima Marjan risarski dar ali pa morda le risarsko rutino, še manj za to, da bi se pokazalo, kaj vse mali Marjan zmore in zna narediti. Razstava naj bi izpričala — kakor je poudarjal Marjanov oče v otvoritvenem predavanju — da otrok biti ne pomeni biti zmanjšan človek, temveč **po svoje gledati svet in življenje.** Razstava je bila in hotela biti v prvi vrsti — **razstava otroške duše,** tiste duše, ki bi jo moral poznati in uvaževati vsak vzgojnik, kolikor se zaveda svoje naloge: **otroka** uvajati v kulturo odraslih.

Morda je **napoved** razstave **otroških** risb vzbudila komu pomisleke. Razstava sama, zlasti pa še velik obisk je gotovo vsakogar prepričal, da so tudi take razstave — vsaj — umestne. Kdor je opazoval na tej razstavi posebno otroke in njihove mamice, je spoznal, da je resnično odkrivala čisto poseben svet, iz katerega smo sicer vsi prišli, a se težko vračamo vanj. A številni mali obiskovalci so z žarečimi očmi in živahnimi besedami — ki so bile sicer namenjene le mamici, a jih je skrivaj ujelo tudi poročevalčevo uho — pokazali, da je ta svet še živ in zanimiv.

Dobre mamice pa so tudi povedale marsikako pravo misel. »Sedaj šele mi je prav žal, da sem vse zavrgla, kar so naši narisali. Škoda!« In je res škoda; koliko več bi nam taka razstava lahko še pokazala, ko bi imeli ohranjenih več risb. Saj bi bil najlepši uspeh te razstave, ko bi ne bila le pobuda znanstvenikom in teoretikom, da bi začeli še bolj študirati otroško dušo — to bi šlo morda celo brez javne razstave — temveč ko bi vzbudila v širših krogih zanimanje za **poseben** otroški svet. Zlasti mamice naj bi posvečale še več pažnje risbam in sploh vsem izdelkom svojih otrok. Naj bi jih vsaj odslej več ne zametale, temveč morda kdaj ponudile za razstavo, da bi se nam še širje odprl pogled v otroški svet.

Nemara pa vendar katera hrani doma risbe svojega sinka ali hčerke! Lepo in prav bi bilo, ko bi mogli zdaj razstaviti vsaj kolikor toliko popolno vrsto risb, ki jih je v istem življenjskem razdobju kakor M. narisala kaka **deklica.** Saj je neka mamica izjavila: »Takoj se vidi, da je vse to risal fantek. Niti ene rože in niti ene mucke ni na risbah. Naša pa je risala skoraj same rože in mucke«. Najbrž bi nam razstavljene »rože in mucke« enako zgovorno pričale o duši in svetu dekletca, kakor nam vlaki in avtomobili govore o fatnkovi duši.

Zdaj, ko je bil dan prvi sunek, bi morda mogli zbrati več fantovskih in dekliških risb iz **različnih let** in iz različnih **življenjskih okolij** ter jih lahkoda razstavili kar za stalno. Saj je neki obiskovalec dobro pripomnil, da naj bi ta razstava bila prvi korak, da tudi mi čimprej dobimo — **pedagoški muzej.** Drugod jih že imajo in njihovemu vzgojstvu to ni v škodo. Risbam bi morda sledile razstave predšolskih izdelkov iz gline in plasteline, različnih izdelkov iz navadnega in barvastega papirja (posebno pri deklicah) itd.

Take razstave in zbirke bi zanimale ne le vse tiste, ki imajo neposredno opravka z otroki, temveč bi tudi nam vsem, ki gledamo otroški svet in otroško dušo skozi očala raznih naukov in teorij, nudile živ in čim neposrednejši pogled v ta svet in v to dušo samo. Saj odkrito priznam, da sem skoraj zavidal mamice, ki so se na razstavi tako neposredno vživljale v ta svet, po njem spremljajoč svoje otroke, dočim so meni vedno teorije zameglevale oči. Vesel sem lahko, če mi je razstava Marjanovih risb vsaj malo osvežila učeno znanje o otroški duši; tisti neposredni pogled vanjo, kakor ga zmorejo mamice, pa nam moškim — večinoma — ni dan.

Razstavo je priredilo — kot sem že omenil — ljubljansko društvo »Šola in dom«. Sodelovali so tudi člani(ice) pedagoškega seminarja ter se zlasti vrstili v rediteljski službi, član Tomšič Janez pa je risbe tudi lično opremil s številkami, ki so izražale risarčkovo starost ob izvršitvi vsake risbe. Vstop je bil seveda brezplačen, obisk izredno številen. Ljudje (mamice z otroki, očetje, mladina, učitelji in učiteljice) so prihajali celo po dvakrat, z največjim zanimanjem ogledovali risbe, vpraševali to in ono ter zadovoljni odhajali. Razstava, ki je bila **prva** te vrste med Slovenci — in upajmo, **ne zadnja** — je vsekakor lepo uspela.

V. B.